

**Mi az eszperantó? És mi nem?
Vélemények. És a tények...**

Magyar Vasutas Eszperantó Szövetség
győri csoportja

Összeállította: Horváth József

Kedves Olvasó!

Ez a füzetecske azok számára készült, akik – mint Ön is – szeretik az igazságot, és inkább a tényeknek hisznek, mint a mendemondáknak: ezért információért a forráshoz fordulnak, jelen esetben az eszperantót ténylegesen ismerőkhöz és használókhoz.

Mint számos nagy dolog az emberiség történetében, az eszperantó is megosztja az embereket támogatókra és ellenzőkre. Állást foglalni igazából csak a tények ismeretében lehet és szabadna.

Mi is valójában az eszperantó? A kérdés ellenkezőjét sokkal egyszerűbb volna megválaszolni. Ugyanis mint minden társadalmi-kulturális jelenség, az eszperantó és az eszperantisták is sokfélék. Többek között ezért is rengeteg tévhit és félreértés keletkezett az eszperantóval és az eszperantistákkal kapcsolatban történelmük immár több mint egy évszázada során. Íme tehát néhány kérdés, tény, félreértés és magyarázat – röviden.

Mesterséges nyelv, holt nyelv?

Egyik sem. A mesterséges nyelvek merev, betonba öntött szabályok szerint működnek (matematikai, számítógépes nyelvek), hiszen lényegük pontosan az abszolút szabályozás. Szabályaikat nem nyelvi közösség, hanem egy programozói csapat alkotja vagy módosítja. Az eszperantót tervezett nyelvnek mondjuk, mert az alapjait Lazar Zamenhof rakta le 16 nyelvtani szabály, 947 szótó megalkotásával. Zamenhof azonban szerzői jogáról lemondva a jövőbeni használóknak adta át a tervezetét. A nyelv további fejlődése pedig természetes úton, a többi élő nyelvekhez nagyon hasonlóan történik, azaz a beszélők, a használók által. Ezért a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetének állásfoglalása szerint "az eszperantó a.) nagymértékben normalizált, b.) erősen szocializálódott, c.) nem etnikus élő nyelv, amely egy másodlagos nyelvi közösségben minden lehetséges nyelvi funkciót betölt és ugyanakkor közvetítő nyelvként is működik".

Az eszperantó nyelv vagy mozgalom?

Mindkettő. Van aki csak az eszperantó nyelvet és kultúrát ápolja, van aki a megismeretetésében és népszerűsítésében, a nyelvi kapcsolatok szervezésében is részt vesz. Tetszése és hajlamai szerint.

Van-e az eszperantónak ideológiája?

Van is meg nincs is. Ugyanis elfogadása nem kötelező. A nyelv használható pusztá kommunikációra, a kultúra művelésére, kapcsolattartásra. A legtöbb eszperantista azonban úgy véli, hogy az eszperantóval mint semleges közvetítő nyelvvé számos nehézség megoldható lenne a tudomány, technika, gazdaság, az emberi kapcsolatok és a világbéke terén. Az eszperantó baráti, igazi emberi közösségeket teremt. Az eszperantó ún. "benső eszméje" egy semleges, egyenjogú kommunikációt biztosító nyelv minél általánosabbá tétele, ezáltal a különböző nyelvek közötti jobb megértés, a másik mélyebb megismerése, a nyelvi egyenjogúság, a népek egyenrangú testvérisége és békés egymás mellett élése.

Politikai jellegű-e az eszperantó mozgalom?

Bár vannak pártok és mozgalmak, amelyek pártfogolják az eszperantót, sőt bizonyos eszperantista körök pártot is létrehoztak (Eürope – Demokratio – Esperanto), azonban maga a mozgalom pártokon kívüli és nem politizál. Jóllehet az eszperantó mozgalomnak vannak politikai céljai is (pl. az eszperantó közvetítő nyelvként való elfogadtatása az Európai Unióban, az ENSZ-ben, a nyelvi jogok biztosítása, a világbéke stb.), maga a mozgalom nem követ semmiféle pártpolitikát. Maguk az eszperantisták a legkülönbözőbb pártokhoz tartozhatnak, azonban a mozgalomban csak az általános emberi értékekre irányuló politikáról beszélünk.

Hányan beszélnek az eszperantót?

Nem tudni, mivel sok mindentől függ (pl. milyen nyelvi ismeretekkel vagy gyakorlattal rendelkezőt fogadunk el beszélőnek). Mivel eszperantisták a világ minden táján élnek, lehetetlen is ilyen statisztikát felállítani. A becslések szerint azonban kb. ezer apa- vagy anyanyelvű (született) eszperantista és néhány száz ezer, de legfeljebb 2-3 millió "tanult" eszperantista van. Valójában a nyelv megtétele szempontjából a kérdés nem is lényeges.

Van-e jövője az eszperantónak?

Nem lehet tudni. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy minden olyan eszköz, amely hosszú távon és végső soron hasznot hoz az emberiségnek, előbb vagy utóbb áttöri az előítéletek vagy az ellenérdekek korlátait. Pl. már az ókorban is ismerték a gőz erejét, szerkesztettek is gépeket, de a rabszolgamunka olcsósága megakadályozta a gőzgép alkalmazását. A takácsok összetörték az első szövőgépeket... Egy könnyen megtanulható, semleges (tehát egyetlen vagy néhány nemzet dominanciáját kizáró) nyelv haszna milliárdokban mérhető lenne, nem beszélve a félrefordítások okozta károkról, a nyelvi demokráciáról.

Igaz-e, hogy az eszperantisták egyetlen nyelvet akarnak a világon?

Ennek pontosan az ellenkezője igaz. Az eszperantót második, közvetítő nyelvként ajánlják. És pontosan egy semleges, közvetítő nyelv általános vagy nagyon széles használata akadályozná meg, hogy domináns nyelvek kiszorítsák a kisebb nyelveket. Úgy véljük, hogy pl. az "agyonhasznált" angol nyelvnek is jót tenne, ha nem kellene a világnyelv szerepét betöltenie.

"Szedett-vedett" nyelv-e az eszperantó?

Igen is meg nem is. Mint minden élő nyelv. A nyelvek ugyanis nagyon sokszor egymástól kölcsönöznek elemeket. Ki gondolná, hogy az olyan magyar hangzású szavak, mint az ablak, csizma, ásó, torony, selejt, cérna, szalonna, polgár más nyelvekből "szedett-vedett" szavak? A magyar szótöveknek csak 21%-a finnugor eredetű. A többi kölcsönzött. Az eszperantó szókincs alapját főleg az újlatin, germán és szláv nyelvek alkotják, mégpedig ezek nemzetközileg ismert elemei, új szavak pedig azokból a nyelvekből kerülnek bele, amelyekből általában a magyarba is, azaz ahol a fogalom először felmerül (sputniko, kosmonaüto, cunamo, komputilo, bito, zombio stb.).

Ki lehet-e mindent fejteni az eszperantóval?

Csak annyit, mint általában a nyelvekkel. Az eszperantó ugyan a természetes eredetű nyelvekhez képest kevesebb szótóval rendelkezik, viszont képzési rendszere sokkal rugalmasabb, ezért a képzők segítségével egy tőből jóval több új szó vagy szóösszetétel képezhető (lásd az alábbi példát: sana). A szókincse pedig a szükségleteknek megfelelően fejlődik, a különböző szakterületek kialakítják a maguk terminológiáját a természetes nyelvekhez hasonlóan belső szóképzéssel vagy nemzetközi szavak kölcsönzésével.

Az eszperantó dialektusokra esik szét?

Az eszperantó normatív fejlődéséről az Eszperantó Akadémia gondoskodik. Normatív szerepe van az eszperantó értelmező szótárának (Plena Ilustrita Vortaro: Teljes illusztrált szótár), a Reta Vortaro-nak (Online szótár), a Plena Analiza Gramatiko-nak (Teljes elemző nyelvtan). Azonban az igazi bizonyíték az, hogy változatlanul jól megértik egymást az eszperantisták, lakjanak akár a földgömb ellenkező részén is.

Hol laknak az eszperantisták?

Az öt kontinens szinte valamennyi országában. Kapcsolatot régebben levelezés és nemzetközi rendezvények (pl. az évente különböző országokban rendezett világkongresszusok), rádióadások, klubösszejövetelek, valamint országos és világszervezeteik révén tartották. Ma az internet jelentősége a fejlett kommunikációs technikának köszönhetően óriási mértékben megnőtt. Az eszperantisták nyelvi akadályok nélkül érintkeznek egymással a világhálón.

Van-e az eszperantónak irodalma?

Már Zamenhof, a nyelv kezdeményezője lefordította Shakespeare, Schiller, Heine stb. számos művét, az Őszövetséget, verseket írt. Az eszperantó irodalom kezdetben főleg fordításokból állt, ma már saját költészete és irodalma van, ezek egy része világirodalmi rangú. Irodalmi folyóiratok jelennek meg (Literatura Foiro, Belarta Almanako stb.). A PEN-nek ma már eszperantó tagozata is van. A világ több pontján működnek könyvkiadók. A legjobb műveket nemzeti nyelvekre is lefordítják. Vannak két nyelven alkotó írók is (pl. Szathmári Sándor, Nemere István, Sten Johanson). Az eszperantó irodalom legteljesebb összefoglalója angol nyelven jelent meg: Geoffrey Sutton: Original Literature of Esperanto, (Mondial, New York).

Van-e az eszperantónak szakirodalma?

Nemzetközi műhelyek és szervezetek működnek a szakmai nyelv kidolgozására és fejlesztésére (pl. vasúti, építészeti, jogász, orvosi, újságírói stb.). Terminológiákat dolgoznak ki, szakszótárakat adnak ki, szakmai folyóiratokat jelentetnek meg és szakmai konferenciákat rendeznek.

Oktatás, felső oktatás?

Nyelvoktatás minden szinten folyik. A legteljesebb tájékoztatást a <http://hu.lernu.net> honlap adja több nyelven, így magyarul is. A világ számos egyetemén működik eszperantológiai-interlingvisztikai szak. Húsz ország 40 egyetemén tanítanak eszperantót. Az internetről különböző nyelven lehet ingyenes nyelvoktató programcsomagokat és szótárakat letölteni.

Tudományos intézmények?

A nyelv normatív fejlődésére az Akademia de Esperanto ügyel, azonban csak tanácsadói jogokkal rendelkeznek (<http://www.akademio-de-esperanto.org>). Hivatalossá teszi az új szavakat, nyelvhasználati tanácsokat ad, dönt a vitás ügyekben. San Marino a székhelye az eszperantó tudományos akadémiájának, az Akademia Internacia de la Sciencoj-nak (http://www.ais-sanmarino.org/index_en.html). Az évente rendezett világtudományos kongresszusokon működik szabadegyetemszerűen a kongresszusi egyetem (Kongresa Universitato), előadásait kötetekben jelenteti meg. A svájci La Chaux-de-Fonds ad helyet az eszperantó dokumentációs és kutatóközpontjának, a CDELI-nek (<http://www.cdeli.org>). A bécsi Burgban kapott helyet a Nemzetközi Eszperantó Múzeum (<http://www.onb.ac.at/eo>). Az egyetemi eszperantológiai-interlingvisztikai tanszékeken nyelvészeti műhelyek dolgoznak.

Az eszperantó ellenségei és barátai?

Az eszperantó ellensége volt a cári cenzúra, a diktatúrák, Hitler, Sztálin és Rákosi, az eszperantó ellensége a tudatlanság, a sovinizmus, a militáns szellem, az antideмокrácia, mindenféle politikai, gazdasági és kulturális dominanciára való törekvés.

Az eszperantó barátai közé tartoznak a demokraták, a békét, kultúrát, nyelvi egyenlőséget szeretők, a népek jogainak a tisztelői.

Mi az eszperantó és mi nem?

Tervezett élő nyelv segéd- vagy közvetítő nyelvi funkcióval a különböző nyelvek közötti egyenrangú kommunikáció elősegítésére. A közvetítő státusból az is következik, hogy nem célja a többi nyelv kizárása. Általános használata bizonyos területeken hatalmas megtakarítást eredményezne.

Nem "tolvajnyelv", nem "eszpeente", nem a "cionista vagy kommunista összeesküvők" nyelve. Nincs köze a szabadkőművességhez, politikai irányzatokhoz. Nem mesterséges és nem holt nyelv. Nem célja a természetes nyelvek helyettesítése.

Mit akarnak az eszperantisták?

1) Demokráciát a nyelvhasználatban. Ehhez olyan közvetítő nyelvet, amely nem kötődik nemzethez, tehát nem részesít jogtalan gazdasági, kulturális, kommunikációs és egyéb előnyben egyetlen nemzetet sem csupán azért, mert az gazdasági vagy politikai hatalma révén ezt megteheti.

Erre a legalkalmasabbnak az eszperantót véljük, mert semleges és a gyakorlatban bizonyította és bizonyítja alkalmasságát.

2) A semleges közvetítő nyelv révén a világ nyelvi gyarmatosításának megakadályozását. Azt, hogy a nagy nyelvek elnyeljék a kicsiket, elsorvasszák a nemzeti tudományos és szakmai nyelveket. A szabványok, a több nemzetet érintő szerződések ne egyetlen nemzet nyelvén jelenjenek meg.

3) Az egyenlő jogú nyelvi kommunikáció révén egyenjogú kapcsolatokat más anyanyelvekkel, ennek révén egymás jobb megismerését, megértését és megbecsülését; a kultúrák és az emberek közötti egyszerűbb és közvetlenebb kommunikációt. A közös nyelv ugyanis minden másnál hatékonyabban és olcsóbban hoz létre baráti közösségeket és emberi kapcsolatokat.

- 4) Mivel az eszperantó egy nagyon sajátos kultúrát hozott létre a világ népeinek hozzájárulásával, ennek a kultúrának az ápolását, fejlesztését és megismertetését.
- 5) Az egyetlen közvetítő nyelv révén a fordításra-tolmácsolásra fordított horribilis összegek megtakarítását és emberbaráti célokra fordítását.
- 6) És mindennek elengedhetlen feltételeként békét és demokráciát.

Végül 12 vélemény és ellenvélemény az eszperantóról

1. Az eszperantó nem élő nyelv, hanem egy hagyományok nélküli, mesterséges nyelv.

Az eszperantó valóban "mesterséges", pontosabban tervezett nyelv, azonban több "természetes", nemzeti nyelven alapul, merítve azok hagyományából. Ily módon az eszperantó mindkét fajta nyelv előnyeivel rendelkezik, és különösen alkalmas számítógépi használatra, ugyanis – többek között – kevés benne a szinonima és homonima. Széles körben beszélnek – élő nyelvvé fejlődött.

2. Az eszperantót amatőrök alkották meg, nem pedig illetékes szakemberek.

Az eszperantó kezdeményezője valóban nem nyelvész volt, hanem orvos, aki több nyelvet beszélt. Később azonban hivatásos nyelvészek is hozzájárultak a fejlesztéséhez. Így az eszperantó előnyösen kapcsolja össze a mindennapi élet gyakorlatát a tudományos elmélettel.

3. Az eszperantó túlságosan leegyszerűsített szerkezetű, és a szókincse meglehetősen szegényes.

Az eszperantó szerkezete gondosan megőrizte a nyelvtan és a mondattan szükséges elemeit. Egyszerűsége hajlékonyság bonyolultság nélkül és szilárdság merevség nélkül. Az eszperantó szókincse folyamatosan gazdagodik új szavak és szakkifejezések szabályos képzésével (pl. **arte-farita intelekto** = mesterséges értelem), valamint szükséges és hasznos új szavak befogadásával más nyelvekből. Mégpedig nem csak indoeurópai nyelvekből; pl. **nunatako** az eszkimó (inuit) nyelvből, **saŭno** a finnből, **hanuko** a héberből, **cunamo** a japánból és **obo** a mongolból.

4. Az eszperantó nem képes megbirkózni a szépirodalom stílus-változatosságával.

Születése (1887) óta az eszperantónak széleskörű és gazdag szépirodalma fejlődött ki. Ez nem csak sok ezer verses és prózai mű fordításaiból áll, hanem sok eredetit is tartalmaz. Ezek nagy könyvtárakban megtalálhatók, pl. Bécsben, Budapesten, Londonban és Rotterdamban.

5. Az eszperantónak nincs "lelke", nem képvisel és nem közvetít sajátos kulturális örökséget.

Az eszperantónak valóban nincs valamely népre vagy kultúrára szorító "lelke". Ehelyett van viszont "egyetemes lelke", amely nyitott, toleráns, és arra törekszik,

hogy megkönnyítse a különböző népek és kultúrák közötti közvetlen kommunikációt az elkerülhetetlen globalizálódás korában.

6. Az eszperantó alkalmatlan a korszerű tudományban és technikában való használatra.

Az eszperantó már alkalmassá vált – legalábbis részben – arra, hogy megfeleljen a modern tudomány és technika követelményeinek, és széles körben jelen van a világhálón, az Interneten. A 3. pontban bemutatott tulajdonságai lehetővé teszik, hogy e témákban is állandóan továbbfejlődjék, az asztronómiától a zoológiáig (pl. nebulozo, Primatoj, stb.).

7. A Fundamento de Esperanto-t az eszperantisták sérthetetlen tabunak tekintik, az Eszperantó Akadémia pedig nagyon konzervatív intézmény.

A Fundamento de Esperanto "tabu" volta csupán eszköz a nyelv alapvető egységének megőrzésére, dialektusokra, nyelvjárásokra való szétesésének megelőzésére. Az Eszperantó Akadémia pedig nem csalhatatlan, de a tagjai lelkiismeretesen törekednek arra, hogy ésszerű egyensúlyt tartsanak fenn a vak dogmatizmus és a felelőtlen anarchia, a szigorú konzervativizmus és az abszolút szabadság között.

8. Főként olyan emberek tanulnak eszperantóul, akik nem tudtak elsajátítani semmilyen idegen nyelvet.

Tény, hogy az eszperantót könnyebben, gyorsabban és olcsóbban lehet megtanulni, mint gyakorlatilag bármely más nemzeti nyelvet. Ezért különösen jól jön azoknak, akik valamely okból nehezen tanulnak idegen nyelvet. Nyilvánvaló, hogy még könnyebb azoknak, akik már beszélnek valamilyen indoeurópai nyelvet, az afrikaanstól és albántól a wellsiig és a jiddisig.

9. Az eszperantót tanulni idő-, energia- és pénz-pocsékolás. Sokkal több értelme lenne ezeket valamilyen valóban hasznos nyelv, pl. az angol, a német vagy a spanyol tanulására fordítani.

Az eszperantó nyelvi ugródeszkaként is hasznosnak bizonyult. – Ismerete elősegíti és megkönnyíti más idegen nyelvek, köztük az angol tanulását is. Azok számára, akiknek az anyanyelve nem indoeurópai, (hanem pl. arab, észt, finn, japán, kínai, koreai, magyar, maláj, mongol, török, vietnámi) valósággal kedvezményes belépőjegy a nyelvcsalád világába.

10. Az eszperantónak nincs se szilárd gazdasági alapja, se befolyásos támogatói.

Az eszperantó nem kötődik semmiféle, se nemzeti, se multinacionális pénzcsoporthoz, és semmiféle agresszív politikai vagy katonai hatalom nem akarja az emberekre erőltetni. Következésképpen valóban semleges és viszonylag diszkrimináció nélküli.

11. *Az eszperantó elfogadása azt jelentené, hogy még egy újabb nyelvvel kellene vesződni.*

Az eszperantó elfogadása azt jelentené, hogy lenne egy semleges, kultúra-közi "hídnyelvünk."

12. *Az eszperantó bevezetése komoly problémákat okozna.*

Az eszperantó elfogadásából adódó problémák jóval kevésbé súlyosak, mint azok, amelyek a jelenlegi, igen költséges nyelvi káoszról erednek (különösen az Európai Unióban).

Például:

a) Az angol anyanyelvűek, és mindazok, akik sok időt, energiát és pénzt áldoztak az angol nyelv elsajátítására, elvesztenék megszerzett előnyüket és némely előjogaikat.

– Az angol nyelv (meg a francia stb.) továbbra is használatban maradna számos területen, és anyanyelvi beszélőik viszonylag kedvezményezettek maradnának.

b) Sok fordítóra és tolmácsra többé nem lenne szükség.

– Sok fordítóra lenne szükség a rengeteg dokumentum eszperantóra fordításához.

c) Igen sok dokumentumot le kellene fordítani eszperantóra.

– Tolmácsokra is lenne szükség mindaddig, amíg az egész emberiség meg nem tanul eszperantóul, féltő gonddal megőrizve a kultúrák és nyelvek sokféleségét.

Az eszperantó rövid nyelvtana

Számnevek

Tőszámnév:

0 nul	5 kvin
1 unu	6 ses
2 du	7 sep
3 tri	8 ok
4 kvar	9 naŭ
10 dek	11 dek unu
20 dudek	22 dudek du
100 cent	200 ducent
1000 mil	3000 trimil
1 000 000 miliono	2 000 000 du miliono

Sorszámnév: -a

unua első, **mila** ezredik

Felsorolás: -e

unue először, **due** másodsor, **trie** harmadszor, **kvare** negyedszer...

Szorzás: -oble

-szer, -ször, -szor: $2 \times 3 = 6$ **double tri estas ses**.

Törtszámnév: -ono

duono fél, **triono** harmad, **dekono** tized, **du dekonoj** két tized

Tizedes tört:

1,28 **unu komo dudek ok**

Határozószóként:

duone félig, **trione** harmadában, harmadrészt stb.

Gyűjtőszámnév: -opo

duopo kettős, duett, **kvaropo** négyes, kvartett

Határozószóként: **duope** ketten, **dekope** tízen stb.

Osztószámnév: po

ili ricevis po du pomojn két-két almát kaptak

en la korboj dormas po tri katoj a kosarakban három-három macska alszik

ĉiutage mi kuras po dek kilometrojn minden nap tíz kilométert futok

poŝtmarko po cent forintoj százforintos bélyeg

Az igeragozás

mi iras	megyek	ni iras	megyünk
vi iras	mész	vi iras	mentek
li ši iras gi	megy	ili iras	mennek

A személyes névmást mindig ki kell tenni.

Igeidők

futabali	futballozni
li futbalas	futballozik
li futbalis	futballozott
li futbalos	futballozni fog

Igemódok

futbalu!	futballozz!
ni futbalu	futballozzunk
li futbalus	futballozna
li estus futbalinta	futballozott volna
li estus futbalonta	futballozna (a jövőben)

Személytelen igék

Nincs alanyuk.

Példa:

neĝas hull a hó

pluvis esett az eső

tagiĝas nappalodik

sunos majd kisüt a nap

Visszaható igék

mi lavas min	mosakszom	ni lavas nin	mosakszunk
vi lavas vin	mosakszik	vi lavas vin	mosakodtok
li lavas sin	mosakszik	ili lavas sin	mosakodnak

Példa:

li razas sin borotválkozik (magát borotválja)

li razas lin őt borotválja (valaki mást)

li laŭdas sin dicséri magát, dicsekszik

li laŭdas lin dicséri őt

Műveltető ige

-ig-

Példa:

mi promenas kun la hundo sétálok a kutyával ➡ **mi promenigas la hundon** sétáltatom a kutyát

li tuŝas la ekranon megérinti a képernyőt ➡ **li tuŝigas la ekranon** megérintteti a képernyőt

Cselekvő melléknévi igenevek

fali	hullani, leesni
falanta pomo	hulló alma
falinta pomo	lehullott alma
falonta pomo	majd lehulló alma

Cselekvő határozói igenevek

foti	fényképezni
fotante	fényképezve, fényképezés közben
fotinte	miután lefényképezte, fényképezés után
fotonte	mielőtt lefényképezi, fényképezés előtt

Példa:

lernante li manĝas tanulás közben eszik

lerninte li promenas tanulás után sétálni fog

lernonte li aĉetos libron tanulás előtt könyvet vásárol

lernanto tanuló, **nubskrapanto** felhőkarcoló

falinto bukott ember, **edziĝonto** házasulandó

Szenvedő melléknévi igenevek

projekcii	vetíteni
projekciata filmo	vetített film
projekciita filmo	levetített film
projekciota filmo	vetítendő film

Szenvedő határozói igenevek

foti	fényképezni
fotate	miközben fényképezik
fotite	miután lefényképezték
fotote	mielőtt lefényképezik

Példa:

fotate la manekeno movas sin miközben fényképezik, a manöken mozog

fotite la manekeno trinkas teon miután lefényképezték a manöken teát iszik

fotote la manekeno kombas sin mielőtt lefényképezik a manöken megfésülködik

amato kedves (szeretett valaki), **kondamnito** elítélt, **baptoto** kereszttelendő

Kérdő névmások

ĉu vajon

Példa:

ĉu li venos akurate? vajon pontosan jön?

mi ne scias, ĉu li venos akurate nem tudom, hogy pontosan jön-e

Nyomatékosító névmás

mem maga

Példa:

li razas sin mem saját magát borotválja

li mem ne fumas ő maga nem dohányzik

la reĝo mem alvenis maga a király jött el

A leggyakoribb névmások és határozószók

kiu ki?, melyik?, amely(ik)	tiu az a, az	iu valaki	ĉiu mindenki	neniu senki
kio mi?, ami	tio az	io valami	ĉio minden	nenio semmi
kia? milyen?, amilyen	tia olyan	ia valamilyen	ĉia mindenféle	nenia semmilyen
kie hol?, ahol	tie ott	ie valahol	ĉie mindenhhol	nenie sehol
kiam mikor?, amikor	tiam akkor	iam valamikor	ĉiam mindig	neniam soha
kial miért?, amiért	tial azért	ial valamiért	ĉial mindenért	nenial semmiért
kiel hogyan?, ahogyan	tiel úgy	iel valahogy	ĉiel mindenhogyan	neniel sehogyan
kiom mennyi?, amennyi	tiom annyi	iom valamennyi	ĉiom mindannyi	neniom semennyi
kies kié?, akié	ties azé	ies valakié	ĉies mindenké	nenies senkié

Példa:

mi vidis neniun senkit sem láttam, **nenio nova estas** nincs semmi új, **mi neniam trinkas kolaon** soha nem iszom kólát

kiu homo? melyik ember?, **tiu homo** az az ember, **kiu floro?** melyik virág?, **tiu floro** az a virág

kiujn urbojn? mely városokat?, **tiujn urbojn** azokat a városokat, **en kiuj domoj?** melyik házakban?, **en tiuj domoj**

tio ne estas grava az nem fontos, **tio estas longa historio** az hosszú történet

kien? hova?, **tien** oda, **ĉien** mindenhova, **nenien** sehova

A **ĉi** szócskával a rámutatást közelre irányítjuk:
tiu birdo az a madár, **ĉi tiu birdo** ez a madár
tie ott, **ĉi tie** itt

li manĝis tion, kiom mi annyit evett, amennyit én
kies filon vi vidis? kinek a fiát láttad?, **nenies** senkiét
mi diris tion al iu amiko valamelyik barátoknak mondtam azt
iu el la studentoj valamelyik hallgató, **li trafis nenium celon** semelyik célt sem találta el

A legfontosabb elő- és utóképzők

al-	hozzá-, oda-	aldoni hozzáad, alparoli hozzászól, aliri odamegy
antaŭ-	elő-, elé-	antaŭvidi előre lát, antaŭdiri megjósol
bo-	házasság révén rokon, sógor-szét-	bopatro após, bofrato sógor
dis-	szét-	disiri szétmegy, dissalti szétugrik, disrompi széttör
dum-	-közbeni (időben)	dumjara évközi
ek-	kezdés, pillanatnyi cselekvés	ekiri elindul, ekrii felkiált
eks-	volt, ex-	eksedzino volt feleség, eksministro exminiszter
el-	ki-	elflui kifolyik, elveni kijön, elŝiri kiszakít
fi-	erkölcsileg rossz	fihomo gazember, fiŝaro gaztett
for-	el-, tova-	forflugi elszáll, foriri elmeny
ge-	két nemhez tartozó	gefratoj fiú- és lánytestvér(ek) együtt, geedzoj házaspár
kontraŭ-	ellen-	kontraŭtari ellenáll, kontraŭdiri ellentmond
mal-	ellentétes	malbela csúnya, malalta alacsony
mis-	rosszul, félre-	miskompreni félreért, miskalkuli elszámolja magát
pra-	ős-, déd-	prahomo ősember, praavo dédapa, prapraavo űkapa
re-	vissza-, újra-	redoni visszaad, reveni visszajön, relegi újraolvas
retro-	visszafelé	retroveturi tolat, retroiri hátrál
sub-	le-, alá-	subiri lemegy, subskribi aláír
sur-	rá-	surverŝi ráönt, surpaŝi rálép, suriri rámegy
tra-	át-	tradormi átalszik, travintri áttelel, trairi átmegey vmin
trans-	túl-	transvivi túlél, transiri átmegey vhová, transnaĝi átúszik
vic-	helyettes	vicdirektoro igazgatóhelyettes, vicrado pótkerék

-aĉ-	fizikailag silány	domaĉo kalyiba, skribaĉi firkál, kantaĉi kornyikál
-adi -ado	-gat, -get (gyakorítás) cselekvés jelentő főnév	skribadi írogat, trinkadi iszogat kronado koronázás, kantado éneklés, martelado kalapálás, brosado kefélés, aŭtado autózás, ŝipado hajózás pentraĵo festmény, dolĉaĵo édesség, novaĵo újdonosság
-aĵo	eredmény	partiano párttag, kristano keresztény
-ano	tag, hvoha tartozó	arbaro erdő, vortaro szótár, gazetaro sajtó
-aro	csoport	Joĉjo Jóska, Jaĉjo Jancsi, paĉjo apuka
-ĉjo	férfi becéző	formebla alakítható, manĝebla ehető, trinkebla iható
-ebla	-ható, -hető	beleco szépség, boneco jóság, freŝeco fris- sesség
-eco	tulajdonosság/állapot	cikleca ciklusszerű, familieca családias, homeca emberszerű
-eca	-féle, -szerű	belega gyönyörű, ridegi kacag, ventego szélvihar
-eg-	nagyítás	lernejo iskola, laborejo munkahely, presejo nyomda
-ejo	hely	mordema harapós, dankema hálás, timema félénk
-ema	hajlamos	farenda elvégzendő, pagenda fizetendő, punenda büntetendő
-enda	-andó, -endő	sablero homokszem, neĝero hópely
-ero	részecske	urbestro polgármester, grupestro csoport- vezető
-estro	főnök, vezető	belela csinos, dometo házacská, rideti mo- solyog
-et-	kicsinyítés	Izraelido izraelita, birdido madárfióka
-ido	utód, fióka	muzikigi megzenésít, perfektigi tökéletesít
-igi	vmivé/vmilyenné tesz	tagiĝi hajnalodik, paliĝi elsápad
-iĝi	vmivé/vmilyenné válik	muzikilo zeneszerszám, laborilo munkaesz- köz
-ilo	eszköz	patrino anya, knabino lány, bovino tehén
-ino	-nő, nőnemű	aminda szeretetreméltó, bedaŭrinda sajná- latos
-inda	vmire méltó	kandelingo gyertyatartó, ŝraŭbingo csavar- anya, cigaredingo szipka
-ingo	hüvely	Hungario Magyarország, Italio Olaszország
-io	ország	naciismo nacionalizmus, vegetarismo
-ismo	-izmus	vegetarizmus
-isto	foglalkozás	istruisto tanító, politikisto politikus, vendisto eladó
-njo	női becenév	Elinjo Erzsike, Manjo Marika, panjo anyu- ka

-ujo	tartály, országnév, fa	salujo sótartó, monujo pénztárca, Anglujo Anglia, pomujo almafa
-ulo	ember	junulo fiatalember, millionulo milliomos, belulino szépség (szép nő)
-umi	kapcsolatos cselekvés	kafumi kávézik, teumi teázik, bierumi sö- rözik
-umo	kapcsolatos dolog	kolumo gallér, manumo kezelő, buŝumo szájkosár

A szórend

az eszperantóban általában a következő: alany, állítmány, tárgy, határozók. A szavak szokásos sorrendjét megbontva bizonyos dolgokat kiemelhetünk.

Példa:

mi promenis sabate kun la hundo en la parko szombaton a kutyával sétáltam a parkban

sabate mi promenis kun la hundo en la parko szombaton sétáltam a kutyával a parkban

kun la hundo mi promenis sabate en la parko a kutyával sétáltam szombaton a parkban

en la parko mi promenis sabate kun la hundo a parkban sétáltam szombaton a kutyával

Példa a képzés lehetőségeire

sana – egészséges	saniganta – gyógyító (aki most gyógyít)
sano – egészség	saniginta – aki korábban gyógyított
sane – egészségesen	sanigonta – aki majd gyógyítani fog
sani – egészségesnek lenni	nesana – nem egészséges
sanu – légy egészséges	malsana – beteg
saniga – gyógyító	malsano – betegség
saneta – kissé egészséges	malsane – betegen
sanega – makkegészséges	malsani – betegnek lenni
sanigi – gyógyítani	malsaniga – ártalmas, betegséget okozó
sanigo – gyógyítás	malsaneta – kissé beteg, gyengélkedő
saniĝi – gyógyulni	malsanega – súlyos beteg
saneco – egészség	malsanigi – beteggé tenni, megbetegíteni
sanulo – egészséges ember	malsaniĝi – megbetegedni
sanulino – egészséges nő	malsaneco – betegség
sanigebla – gyógyítható	malsanulo – beteg ember
resanigi – meggyógyítani	malsanulino – beteg nő
resaniĝi – meggyógyulni	nesanigebla – gyógyíthatatlan
sanilo – gyógyszer, gyógyeszköz	remalsaniĝi – újra megbetegedni
sanisto – gyógyász	malsanema – beteges
sanigante – gyógyítva	malsanemulo – beteges ember
saniginte – miután meggyógyította	malsanemulino – beteges nő
sanigonte – ha majd meggyógyítja	malsanulejo – kórház
sanigata – gyógyítás alatt álló	malsanuleja – kórházi
sanigita – meggyógyított (pl. ember)	malsanularo – betegek összessége
sanigota – akit majd meggyógyítanak	malsanulido – beteg utódja

Szavak, amelyeket nem kell megtanulni

Absoluta, abstrakta, administracio, agronomo, agresiva, akademio, akrobato, aktiva, aktuala, akumulatoro, akustiko, akvarelo, albumo, alkoholo, alkoholisto, alternativa, amnestio, analfabeto, analogio, anarkio, anarkisto, anatomio, anekdoto, anteno, arabo, aristokrato, asfalto, aspirino, astrologio, atleta, atomo, aŭto, aŭtarkio, autobuso, aŭtomato, aŭtonoma;

Bakelito, bakterio, baletto, balkono, banano, banko, barikado, bazara, baziliko, benzino, betono, biciklo, blokado, bluzo, brigado, broŝuro;

Celofano, celuloido, cemento, centimetro, centralizi, ceremonio, citadelo, civila, civilizacio, ĉokolado;

Decentralizi, decilitro, decimetro, dekagramo, dekoracio, delegacio, demagogio, demokrata, detektivo, diapozitivo, diktatoro, dinamito, dinamo, diplomato, diploma, dogmatismo, doktoro, dokumento;

Ekskavatoro, ekspedicio, elefanto, eleganta, elektrono, elevatorio, energio, epizodo, eskimo;

Fanatika, fantasta, fantazio, festivalo, fiktiva, filharmonio, filmo, filozofio, fiziko, fluoreski, fonetika, fosforeski, foto, fotokopio, fotelo, fotografi, frakcio, futbalo;

Garnituro, generacio, geometrio, gimnazio, gitaro, grafologio, gratuli, groteska;

Hektaro, hektolitro, helikoptero, hipnotismo, horizontala, horoskopo, hotelo, humoro;
Ideala, ideologio, iluzio, imperialismo, indiano, inflacio, informi, inkognito,
inteligenta, internacia, intervjuo;

Jubileo;

Kajaki, kakao, kalkuli, kalorio, kandidato, kanibalo, kapitalismo, kapitalisto,
karambolo, karavano, karieristo, karikaturo, katalogo, katastrofo, katedralo, kategorio,
kaŭeuko, kaviaro, kemio, kilogramo, kilometro, kilovato, klerikala, kliniko,
kloroformo, klubo, koalicio, kolektiva, kolhozo, kombajno, komedio, komforto,
kompozicio, komunismo, komunisto, koncerto, konfekcio, konferenco, kongreso,
konjunkturo, konkreta, konservativa, kosmetiko, kozako, kritiko, krokodilo, kulako,
kulturo, kupolo;

Laboratorio, lampiono, leopardo, lifto, limonado, linoleumo, logiko;

Magnetofono, margarino, marksismo, marksisto, martiro, masiva, maŝino,
matematiko, materialismo, materialisto, matraco, megafono, meĥaniko, melodio,
meteoro, meteorologio, mikrofono, mikroskopo, milimetro, modelo, moderna,
molekulo, motoro, mozaiko;

Nacionailismo, naftalino, naiva, negativa, nikotino, normala;

Objektiva, oceano, omnibuso, operacio, oportunisto, oportunisto, optimisto, organizi;
Pacifisto, paniko, panoramo, papriko, parafino, paralela, parko, parlamento, parodio,
partizano, pedagogio, perfekta, perspektivo, pesimismo, pesimisto, pioniro, plafono,
polipo, politiko, porcelano, pozitiva, praktika, preciza, primitiva, privata, privilegio,
problemo, produktiva, profesoro, profeto, profilo, profito, programo, progresiva,
proletaro, propagando, prototipo, provoki, pulovero;

Radiatoro, radio, radikala, radioaktiva, raketo, rapsodio, reakcio, reaktoro, realismo,
recepto, reflekso, reflektoro, reformi, rehabiliti, reklamo, rekordo, relativa, restaŭri,
revizio, revolvero, riporto, romantika;

Sabotaĵo, saksofono, salono, semaforo, seminario, sensacio, serenado, simbolo,
simfonio, simpatio, simpla, simultana, sistematika, socialismo, socialista, speciala,
specialisto, spekulacio, sporto, sputniko, stabila, stadiono, stafeto, statistiko, sterila,
strukturo, subjektiva, subvencio, sultano, ŝablono, ŝovinisto;

Taktiko, tango, tapeto, tekniko, teknologio, telefono, televizio, tenoro, tradicio,
tragedio, traktoro, transformatoro, trono, tulipo, turbano, turbino, turistoj;

Ultraviola, ultramikroskopo, uragano, utopio;

Vagono, valuto, vanilio, vazelino, vertikala, veterano, viadukto, vitamino, vulkano,
vulkanizi

Zebro, zenito, zigzago, zodiako, zombio, zono, zoologio, zumi;

Szemelvények

Petőfi: Fine de septembro

Jen floras ankoraŭ la kampo de valo,
kaj verdas ankoraŭ la poplo ĉe font',
sed tie jam, vidu, sub vintra vualo,
sub neĝo kaŝiĝas la supro de mont'.
Jen en mia koro sub flama radio
de l' suno paradas printempo de jun',
sed griza jam iĝis ĉe mia tempio
la nigra hararo – ĝin prujnis aŭtun'. [...]

Zamenhof: La Espero

En la mondon venis nova sento,
Tra la mondo iras forta voko.
Per flugiloj de facila vento
Nun de loko flugu ĝi al loko.
Ne al glavo sangon soifanta
Ĝi la homan tiras familion,
Sed al mond' eterne militanta
Ĝi ĉi promesas sanktan harmonion. [...]

Kálmán Kalocsay: Aŭtuno

En flava arbaro aŭtuna mi kuŝas.
Faladas zigzage kaj zumas folioj.
Susuras la vento ĉe miaj tempioj,
La frunton freŝiĝe, karese ĝi tuŝas.

Tra l' arboj filtrigaŝ nur kvazaŭ murmuro
de psalmoj: kantado de vinrikoltantoj.
Mi pensas: mortanton pripreĝas la kantoj:
Lasthorojn nun vivas la granda Naturo.

Odoron elspiras mortante la floroj,
Sur min foliopluvon la arboj subsendas,
Ho pompo funebra: aŭtunaj koloroj!

Mi kuŝas kaj kuŝas kaj brakojn etendas
Ebrie pro venta susur', pro odoroj:
Mi ian miraklon aŭtunan atendas...

Patro nia

Patro nia, kiu estas en la ĉielo,
sanktigata estu via nomo, venu via
regno, fariĝu via volo, kiel en la ĉielo,
tiel ankaŭ sur la tero. Nian panon
ĉiutagan donu al ni hodiaŭ, kaj pardonu
al ni niajn ŝuldojn, kiel ankaŭ ni
pardonas al niaj ŝuldantoj, kaj ne
konduku nin en tenton, sed liberigu nin
de la malbono. Amen.

Petőfi: Szeptember végén

Még nyílnak a völgyben a kerti virágok,
Még zöldel a nyárfa az ablak előtt,
De látod amottan a téli világot?
Már hó takarja el a bérci tetőt.
Még ifju szívemben a lángsugarú nyár
S még benne virít az egész kikelet,
De íme sötét hajam őszbe vegyül már,
A tél dere már megüté fejemet. [...]

Zamenhof: A Remény

Egy új érzés jött el a világba
Erős, hívó szóval tör keresztül,
Könnyű szellő szárnyán muzsikálva
Hol egyik, hol másik helyen csendül.
Ellenáll a vért szomjazó kardnak,
Jobb, emberibb nagy családba kísér.
Az örökké harcoló világnak
Békés és szent harmóniát ígér. [...]

Kalocsay Kálmán: Ősz

Elnyúlok a hervatag őszi ligetben,
hullong a levél kanyarogva, suhogva;
csókolja, becézi a szél puha fodra
gyűlt homlokomat, s üdítőn továbbben.

A lombokon át fura, tompa zsolozsma
száll: fák sora szűri dalát a szüretnek;
búcsúzik a nagy Természet-öreg, megy
meghalni, s a requiem érte zokog ma.

Dús illatot ontva a szirmok enyésznek,
rámzúdul a fákról a lomb vörös árja –
ó gysz-ragyogása a százszínű ősznek!

Fekszem, karomat ködös ég fele tárva
szellők suhogása, vad illat ígér meg,
és várok egy őszi, nagy őszi csodára.

Ford.: Molnár Imre

Miatyánk

Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy,
szenteltessék meg a te neved; jöjjön el a
te országod, legyen meg a te akaratod,
amint a mennyben, úgy a földön is. Min-
dennapi kenyerünket add meg nekünk
ma; és bocsásd meg vétkeinket, mikép-
pen mi is megbocsátunk az ellenünk vét-
kezőknek; és ne vigy minket kísértésbe,
de szabadíts meg a gonosztól. Ámen.

Cervantes: La inĝenia hidalgo Don Quijote de la Mancha

En la vilaĝo de la Mancha, kies nomon mi ne volas memori, antaŭ nelonge vivis hidalgo el tiuj kun lanco en rako, antikva ŝildo, osta ĉevalaĉo kaj rapida levrelo. Stufajo pli ofte bova ol ŝafa en la matenoj, haketita viando kun salo preskaŭ en ĉiu nokto, grivoj kaj frititaj ovoj sabate, lentoj vendrede, kaj plie kolombido dimanĉe prenis tri kvaronojn de lia enspeto. La alian kvaronon konsumis velura sajo, pluŝaj kuloto kaj pantofloj por la festaj tagoj, dum en la cetero de la semajno li kontentiĝis portante delikatan lanajon.

Li tenis en sia domo mastrumantinon kun pli ol kvardek jaroj, nevinon ankoraŭ ne dudekjaran kaj laborulon doman kaj agran, kiu same okupiĝis selante la ĉevalaĉon kiel uzante la serpon.

Nia hidalgo havis proksimume kvindek jarojn. Li estis fortika, magra, kavavizaĝa, frua elitiganto kaj amiko de la ĉaso. Oni diras, ke li portis la nomon Quijada aŭ Quesada (ĉar ekzistas kelka diferenco de opinio inter la aŭtoroj skribitaj pri ĉi temo), kvankam laŭ seriozaj konjektoj, ŝajnas, ke li nomiĝis Quijana. Sed tio ne gravas al nia rakonto: sufiĉas, ke ĝi ne deviu de la vero eĉ unu solan punkton. Oni sciis do, ke la supre menciita hidalgo, en siaj horoj de neniofarado, t.e. dum la pli granda parto de la jaro, sin fordonis al la legado kun tiom da persisto kaj plezuro, ke li preskaŭ tute neglektis ĉasi kaj eĉ administri sian bienon; kaj ĝis tia ekstremo iris lia scivolo kaj ekstravaganco ĉi-rilate, ke li vendis multajn akreojn da plugotero por aĉeti kaj legi kavalir-librojn, kaj tiel li prenis hejmen, kiom da ili li trovis. Inter ili, plej plaĉis al li la verkoj de la fama Feliciano de Silva, ĉar ties klara prozo kaj komplikaj rezonoj ŝajnis al li veraj perloj, precipe kiam li legis pri galantaĵoj kaj defioj ofte skribitaj laŭ la jena stilo: "La nekomprenblaj rezonoj, kiujn al mia komprenemo oni prezentas, tiel ŝancelas mian komprenon, ke kompreneble, mi plendas je via belega moŝtulino."

Ford.: Fernando de Diego

Cervantes: Don Quijote

La Mancha egyik falujában - a nevét említene sem akarom - élt nemrég egy nemesember, olyasféle, akinél a fogason dárda, régi pajzs függ, van egy girhes paripája meg egy nyughatatlan agara. Az inkább marha-, mint juh-húsból készült olla, esténként hússelet, szombaton szalonnás tojáslepény, pénteken lencse, vasárnap ráadásul valami vadgalamb-sült felemészlette már jövedelmének háromnegyedét. A többi ráment a finom posztóból készült köpenyre, az ünneplő bársonynadrágra, a bársonypapucsokra s a legfinomabb minőségű gyapjúsövetre, melyet még hétköznap is viselt. Házánál gazdasszonyt tartott, ki már túl volt a negyvenen, meg alig húszéves unokahúgát, s a házi és mezei munkára egy síhedert; az ő tiszte volt a paripa megnyergetése, de kaszálnia is kellett.

Hidalgónk életkora közel járt az ötvenhez, testalkata izmos, termete szikár, arca csontos volt, ő maga rendszeren igen korán kelt, s a vadászatot különösen kedvelte. Vannak, akik azt állítják, hogy vezetőkeve Quijada vagy Quesada volt (mert némi véleménykülönbség van a szerzők közt, akik e tárgyról írtak), habár a legvalószínűbb következtetések arra látszanak mutatni, hogy Quijanónak hívták. Ez azonban éppen nem lényeges történetünkben, elég, ha elbeszélésünk során egy hajszálnyira sem tértünk el az igazságtól. Hanem azt már fel kell említenünk, hogy a nemes lovag, valahányszor üres órái valának (s az egész esztendő legnagyobb részét üres órákból állott), lovagregények olvasásával foglalkozott, mégpedig oly mohó vágygal és gyönyörködéssel, hogy miattok utóbb teljesen elhanyagolta a vadászat élvezeteit, de még tulajdon gazdaságát is; kíváncsisága s balga mohósága úgynnyira elhatalmasodott rajta, hogy holdat hold után adogatott el szántóföldjéből, csak hogy olvasni való lovagregényeket vehessen. Össze is hordott házában annyit, amennyit csak hordhatott, de valamennyi közül egy se nyerte meg tetszését oly nagy mértékben, mint a hírneves Feliciano de Silva munkái. [...] "Az értelmetlenség értelmében, mely az én értelmemben mutatkozik, értelmem annyira meggyengül, hogy érthető, ha szépséged ellen panasza fakadok."

Ford.: Somlyó György

R. Schwartz: Kiel akvo de l' rivero
Fragmento el la romano

"Ha, skorzonero!" grumblis Auchoux, la ĉefĝendarmo, kiam post duhora enketado ĉe ĉiuj geloĝantoj de Voiron, li fine vidis pli klare en tiu afero kaj povis kun sia kolego, ĝendarmo Perelli, ripozi unu momenton en la gastejo de l' vilaĝo.

Kaj Perelli, tre kontenta, ke ankaŭ li nun komprenas, konstatis ne sen fiero pri la profesia sukceso:

"Feliĉe, ke oni scias kombini kaj dedukti! Ili ja povus frenezigi la plej sobran prokuroron per siaj sensecaj rakontoj!" [...]

"Jen: Antaŭhieraŭ, la dudek-unuan de Aŭgusto en la jaro 1913, iu Albert Bignol, kamlaboristo en Voiron, festis tro ĝisfunde la finon de l' grendraŝado ĉe sinjoro Henrion. Li estis jam tute ebria, kiam li faris krudajn amproponojn al Octavie Griote, servistino ĉe Sémard. Ĝis nun ĉio estas klara, ĉu ne?"

"Klara kiel pipsuko!" konfirmis Perelli.

Oni rajtas havi alian opinionon pri la klareco de pipsuko. Sufiĉas scii, ke Perelli unu fojon por ĉiam adoptis tiun ĉi komparon en la senco de "Diafane klara", kaj li senmanke uzis tiun kliŝon por respondi al la mania demando "ĉio klara, ĉu ne?" de Auchoux.

"Do sekvu bone! Octavie Griotte ne cedis al la deziroj malmoralaj de Bignol sed klare vangofrapis lin, forkuris kaj enŝlosiĝis en la kuirejo. Tiam tiu Bignol, furioza pri sia malsukceso kaj ne povante perforti eniron en la kuirejon, jetis ŝtonojn en ĉiujn vitrojn de la domo. Poste li malaperis. Ĝis nun, laŭdire, li restas netrovebla. Sémard postulas repagon de la rompitaĵo. Jen ĉio! Kaj ĉio klara, ĉu ne?"

"Kiel pipa..."

R. Schwartz: Mint a folyó vize
Részlet a regényből

– Affenébe! – füstölgött magában Auchoux csendőrpárancsnok, miután Voiron lakói közt végzett kétórás kutakodás után végre tisztábban látott az ügyben, és kollégájával, Perelli közcsendőrrel egy pillanatra szuszszantott egyet a falu vendéglőjében. Perelli, aki szerfelett elégedett volt önmagával, mármint hogy most már ő is érti a dolgot, a szakmai siker felett érzett örömben kijelentette:

– Még jó, hogy az ember tud kombinálni és következtetni! Ezek az örületbe kergetnék még a legrafináltabb ügyész is képtelen meséikkel! [...]

– Tehát: az 1913-dik év augusztus huszonegyedikén bizonyos Albert Bignol, voironi napszámos pohárfenekig ünnepelte a cséplés végét Henrion úrnál. Már egészen rézszeg volt, amikor nyílt szerelmi ajánlatot tett Octavie Griotte-nak, Sémard cselédjének. Eddig minden világos, nemde?

– Világos, mint a pipamocok – erősítette meg Perelli.

Lehet, hogy valakinek eltér a véleménye a pipamocokról. Tudni kell azonban, hogy Perelli ezt a hasonlatot egyszer s mindenkorra a „világos, mint a nap” értelemben szentesítette, és élt is vele, valahányszor Auchoux „világos, nemde?” kezdetű mániás kérdésére kellett válaszolnia.

– Nos, hát idehallgasson! Octavie Griotte nem engedett Bignol alantas vágyainak, viszont csattanós választ adott a képeére, majd elfutott és bezárkózott a konyhába. Bignol e sikertelenségen felbőszülve, és nem tudván erővel behatolni a konyhába, bedobálta kövel a ház összes ablakát. Majd eltűnt. Mint számár a ködben, ahogy hírlík. Sémard követeli a betört ablakok megfizetését. Ez minden! Világos, nemde?

– Mint a pipa...

Ford.: Horváth József

Kit, mit hol talál?

Győri eszperantisták

+3696/426 739, +3630/298 22 90, esperanto@digikabel.hu

Magyarországi Eszperantó Szövetség:

1146 Budapest, Thököly út 58-60. II/209.,
+3670/ 932 74 64, +3670/953 51 79, hungario@gmail.com

Kulturális Eszperantó Szövetség, Eszperantó Alapítvány

<http://www.eszperanto.hu/>, 1193 Budapest, Leiningen u. 4. tel./fax:
+361/282 88 85, iroda@eszperanto.hu

Eszperantó Világszövetség

+31 10 436 1044, fax +31 10 436 1751
www.uea.org, info@uea.org

Tanfolyamok

www.eszperanto-online.hu
http://hu.lernu.net/?utm_id=27&gclid=CNi4yKbKirMCFY-6zAod1isAsg

Szótárak

<http://www.reta-vortaro.de/revo/>
<http://la-vortaro.pagesperso-orange.fr/>
www.vortaro.hu

Irodalom

<http://donh.best.vwh.net/Esperanto/Literaturo/literaturo.html>

Vallás

<http://www.ikue.org/>
<http://keli.chez.com/>

Tudomány

<http://www.eventoj.hu/steb/>
<http://www.scienca-revuo.info/>

Ifjúság

<http://www.eszperanto-ifjusag.hu/>

Zene

<http://vinilkosmo.com/>

Rádió

<http://esperanto.china.org.cn/world/shi-window/radio/01.htm>
<http://muzaiko.info/>

Nyilatkozat az eszperantizmus lényegéről

Mivel az eszperantizmus lényegéről sok embernek nagyon téves elképzelése van, ezért mi, alulírottak, az eszperantizmusnak a Boulogne-sur-Mer-i nemzetközi eszperantista kongresszusra a világ különböző országaiból összejött képviselői az eszperantó nyelv szerzőjének javaslatára az alábbi magyarázatot adjuk:

1. Az eszperantizmus olyan törekvés, amely igyekszik elterjeszteni az egész világon egy semleges nyelv használatát, amely anélkül, hogy „beleavatkozna a népek belső életébe és egyáltalán kiszorítaná a létező nemzeti nyelveket”, lehetővé tenné különböző nemzetekhez tartozó emberek kölcsönös megértését, a közintézmények békítő nyelveként szolgálhatna azokban az országokban, ahol a nyelv miatt különböző nemzetek harcolnak egymás ellen, és amelyen ki lehetne adni minden nép érdeklődésére egyaránt számot tartó műveket. Minden egyéb eszme vagy remény, amelyet egyik vagy másik eszperantista fűz az eszperantizmushoz, az illető pusztá magánügye, amelyért az eszperantizmus nem felelős. [...]

Mivel az eszperantó nyelv szerzője mindjárt az elején egyszer s mindenkorra lemondott a nyelvre vonatkozó minden személyes jogáról és kiváltságáról, az eszperantó mind anyagi, mind erkölcsi vonatkozásban „senkinek sem tulajdona”. A nyelv anyagi gazdája az egész világ; bárki szabadon kiadhat bármilyen művet ezen a nyelven vagy erről a nyelvről, és használhatja ezt a nyelvet minden lehetséges célra; a nyelv szellemi gazdáinak pedig mindig azokat a személyek tekintjük majd, akiket az eszperantista világ a nyelv legjobb és letehetségesebb művelőinek tart. [...]

4. Az eszperantónak nincsen semmilyen személyhez kötött törvényhozója, és nem függ egyes emberektől. Az eszperantó megalkotójának minden egyes véleménye és műve, bármely másik eszperantista véleményéhez és műveihez hasonlóan, teljesen magánjelleű és senki számára nem kötelező. Az eszperantó nyelvnek egyetlen, egyszer s mindenkorra minden eszperantista számára kötelező alapja „Az eszperantó fundamentuma” című könyvecske, amelyen senkinek sincs joga változtatni. [...]

5. Eszperantistának nevezhető minden olyan személy, aki tudja és használja az eszperantó nyelvet – teljesen függetlenül attól, hogy azt milyen céllal teszi. Működő eszperantista egyesületbe való belépés minden eszperantista számára ajánlatos, de nem kötelező.

*1. Eszperantó Világkongresszus,
Franciaország, Boulogne-sur-Mer, 1905. augusztus 9.*

